Чурапчыга күн тахсар !

САҺА ОЛОХ

Чурапчы улууһун хаһыата

12+

ХАҺЫАТ 1931 СЫЛ АЛТЫННЫ 15 КҮНҮТТЭН ТАХСАР

2016 сыл Тохсунньу 16 күнэ Субуота № 3 (11170)

ҮТҮӨ-МААНЫ КЫРДЬАҒАСТАР ҮӨРҮҮЛЭРИН ҮРДЭТЭ

Тохсунньу 14 күнүгэр „Айылҕа“ Культуура уонна духовнай сайдыы кинигэр кырдьаҕастар сылларга ыытыллар үгэс буолбут Саҥа дьыллааҕы бааллара буолла.

Маннык тэрээһиннэргэ мэлдьи бусларыныы, кырдьаҕастар ыраах-чугас диэбэккө, ыйыллыбыт бириэмэҕэ бырааһыннаактыы өрө көтөҕүллүбүт настарыанньалаах үөрэ-көтө муҥунналар, культуура киинин киэн-куоҥ саалатыгар тобус-толору олордулар, сороҕоруо миэстэ тиийбэккө, олоппостору, инники эрээт ыскамыайкалары ааҕалаатылар.

Күлүм-чаҕыл уотунан дьиримнии умайбыт, үүммүт үтүө сылы айхаллыыр суруктаах-бичиктээх, чахчы киһи сүргэтин көтөҕөр киэргэтиллэрэ сценаҕа бырааһыннылары ыытааччы мустубуттары уруйдаан-айхаллаан туран эҕэрдэ тылы этэллэригэр улуус баһылыга А. Т. Ноговицыны, Улуус мунньаҕын депутаттарын сэбиэтин председателин Я. П. Оконешниковы ыҥырар.

Андрей Тимофеевич бырааһыннааннан эҕэрдэлээн туран аастыт 2015 сыл түмүктэрин билиһиннэрдэ. Улуус норуот хаһаайыстыбатын бары салааларыгар үлэҕэ республикаҕа биир бастыҥнар кэккэлэригэр киирсибитин, „Олонхо“ ыһыаҕын үрдүк таһымнаах ыыппытын, сайдыы саҥа таһымнаах тахсан таз сиимэ — „дүөктөлөн“ киллэриллибитин, элбэх саҥа тутуулар үлэҕэ киллэриллибиттэрин ситиһии быһыытынан бэлиэтээтэ. Кыайыы 70 сылыгар үбүлүөйүн бэлиэтээһиннэрэ элбэх дьаһаллар былаан быһыытынан ыыпыллыбыттарын эттэ. Итиннэ барытыгар улууспут кырдьаҕастара үбүнэн-харчынан, үлэнэн-хамнаһынан, өйүнэн-санаанан көмөлөспүттэригэр махтанарын, сүгүрүйэрин биллэрдэ, чэгиэн-чэбдик дорообуйаны, этэнтэ буолууну баҕарда. Яков Павлович кырдьаҕастар эдэр ыччаты патриотическай иитиигэ, үтүө үгэстэри тутуһуута, эт-хаан оттунан сайдыылаах буолан үйүн үйэтэннигэ иитэллэрин, бэйэлэрин холобурдарынан баһыйыннаралларын иһин махтанна, 2016 сыл Россияҕа—киинэ, Саха Республикатыгар — нэһилиэнньэлээх пуннары туспаран оҥоруу, улууска — музейдар сылларынан биллэриллибитинэн, инники соруктары билиһиннэрдэ, итиннэ улууспут аҕа саастаах көлүөнэтэ туора турбатыгар, көмөлөһөрүгэр эрэнэрин биллэрдэ.

Сценаҕа нэһилиэк кырдьаҕастарын сэбиэтин салайаччылара, бастыҥ общественниктар ыҥырыллан таҕыстылар. Кинилэргэ улуус дьаһалтатын, Улуус мунньаҕын депутаттарын сэбиэтин аҥтарыттан Махтал сурук уонна өйдөбүнньүк бэлэх туттарыллыбыт.

Улуус социальнай хараҥаҕа управлениетын начальника Л.В. Тосукаева кырдьаҕастарга бырааһыннаактааҕы эҕэрдэтин тиэрдэ. Аастыт сылга Россия, Саха Республикатын салаталарын, улуус дьаһалтатын кырдьаҕастарга сокуоҥна, программаларга олоҕуран көмөтүн билиһиннэрдэ, иннигэтин даҕаны итинник көмөлөр оҥоһуллуохтаахтарыгар эрдинэрдэ. Ытыс тыаһынан доҕуһуоллаан улуустаабы кырдьаҕастар сэбиэттэрин председателигэр М.Н. Матвеевааҕа бочуоттуунай грамота, өйдөбүнньүк бэлэх туттарда.

Улуус кырдьаҕастарын аҥтарыттан эҕэрдэ тылы Болугур нэһилиэгин бэтэрээннэрин сэбиэтин председателэ Н.Г. Михайлов эттэ. Киин 2015 сыллаахха үлэ барыы хайысхаларыгар ситиһиилэммититтэн астынарын биилэрдэ, үүммүт сылга бу тэтими ыһыктыбакка ситиһии өссө үрдүк чыпчаалларын ыларга ыҥырда, итиннэ улуус кырдьаҕастара күүстэрэ кыайарынан көмөлөһүохтэрэ диэн эрдинэрдэ.

М.Н. Матвеева аастыт сылга улуус кырдьаҕастарын сэбиэтин үлэтигэр көмөлөрүн, ойобуллэрин иһин улуус салаатыгар, чуолаан баһылык А.Т. Ноговицыҥа махтанын биллэрдэ. Улууспут ытык кырдьаҕаһа, сэрии кыттыылааҕа И.М. Павлов бу ый 31 күнүгэр 95 сааһын туолуохтааҕын эгэн туран, кини курдук үйүн үйэлэннэллэригэр баҕатын, алгыһын тиэрдэ.

Кырдьаҕастар эдэр-эмэн саастарын санаа, оччолооҕу кэмнэ дьон-сэргэ кулуубу лыык курдук толору мустан, уйадыйан ыҥыы-ыҥыы көрөр индийскэй киинэ геройдарынан туруоруллубут „Танцуй-танцуй“ представление олус үчүгэйдик, чаҕылхайдык, уоттаахтык-күөстээхтик көрдөрүллүннэ. Үөкүүһүттэрэ бу имигэстэрин, тангастара-саптара туспаҕайын, өнө-кыраасканы дэлэйдин. Сцена кэннигэр баар экран Индия сибэккилээх хонуутун, кэрэ айылҕатын, тутууларын кыраска бары өҥнөн көрдөрөн истэ, бу үтүөкэн лойду музыкаҕа дуораһыйда. Эдэр уоллаах ыыс таптала, бу тапталы туорайдаһыы, түмүкэ уоскуох таптал кыайыылаах тахсыыта олус итэҕэтиилээхтик туруоруллан, көрөөччүлэр уҕараабат ытыстарын тыаһынан доҕуһуоллаана.

Бу үтүөкэн, кэрэ бырааһыннааннаах „Баал королеватта“ куонкурус ситэрэн-хоторон, туспаран биэрдэ. Куонкурус 4 түһүмэхтээх. Бастакытынан, киэһээнги платьены көрдөрүү, талааннарын көрдөрүү, маскараат, вальс үөрүү. Күөн көрсө, күрэх быалдьаһа бөрөлө 15 Кэрэ Куо көрөөччүлэр иннилэригэр таҕыстылар. Дьүүллүүр сүбэҕэ улуус дьаһалтатын дьиэ кэргэнтэ специалиһа Т.П. Бушкова, эдэр ыччат политикатыгар специалиһа А.И. Афанасьева, улуустаабы архыып сэбиэдиссэйэ М.М. Макарова үлэлээтилэр.

Киэһээнги платьены көрдөрө сценаҕа биирдэн-биир кэрэ, эйэҕэс миэстэлиэн сыдьаайбыт конкурсаннар тахсыыларыгар, саала мэктиэтигэр, „ах бара“ түстэ. Диктор хас биирдиилэрин аатын-суолун, хайа нэһилиэктэн сылдьарын, оҕотун-уруутун, дьарыгын билиһиннэрдэ. Бары даҕаны киһи сөҕө, үөрэ-астына истэр, киэн туттар ийэлэрэ, эбээлэрэ, иистэнньэҥ, оҕуруотчут бэртэрэ, талба талааннар эбиттэр.

Иккис — талааннары көрүү түһүмэх ыытааҕай ырыаларынан, хомоҕой хоһоонноруунан, тойутунан, араас омук үөкүүлэринэн доҕуһуоллаана. Үһүс түһүмэхтээ маскараат арааһа — эбисийбэлэр, уоттаах харыйачаан, муора ата, хаар киһи, гном, о. д. а. сценаны толору анньан киирдилэр, үөкүү-биии тарпыттар. Оттон вальс үөкүүтүн түһүмэҕэр бары даҕаны бу үтүөкэн үөкүүнү баһылыылларын көрдөрдүлэр, намыын музыка доҕуһуолутар уйдаран талбаара эргийдилэр.

Дьүүллүүр сүбэ түмүгү таһааран кыайыылааҕы быһаарыыга, этэргэ дылы, „улаханнык олуттарбыт“ эттэ. Түмүкэ „Леди талант“— Фекла Николаевна Макарова (Сылан), „Леди грация“— Александра Павловна Елисеева (Халаар), „Леди стиль“—Людмила Андреевна Осипова (Хоптоҕо), „Леди загадка“— Антонина Петровна Петрова (Чаҕыр) анал номинациялар хаһаайкаларынан буоллулар. „Баал королевата“ үрдүк ааты Мария Павловна Баягантаева (Чурапчы сэл.) ылла. Кыайыылаахтар анал биринстэриэн наҕараадаланнылар.

Саҥа дьыллааҕы элбэх сүүйүүлээх лотерея оонньоон, үгүстэр өттүк харалаах, илии тутуурдаах дьиэлиир буоллулар. Баай-талым астаах буфет үлэлээтэ. Кырдьаҕастар уруккуларын санаан, краковяк, летка-енка, о. д. а. үөкүүлэргэ киирдилэр, обуокайдаан ойдулар. Бырааһыннаактааҕы көрнар хойукка диэри салҕаан ыытылынна.

Алексей СЛЕПЦОВ.

Саҥа кинигэ

"СЭРИИ ААСПАТ - АРАХПАТ ДУОРААНА"

"Саҥа олох" хаһыат аҕаарчылара дорооболорун! Эйигин бэйр дойдулааччыт, Бахсы нэһилиэгиттэн төрүттэх биһиги улууспутуттан олохсуйан айар-суруйар үлэлэн утумнаахтык дьарыктанар И.И.Попов-Уйбаан Бахсылыыырап, быйыл Улуу Кыайыы 70 сылыгар "Сэрии аастат-арахпат дуораана" анаабыт хоһоонньор уонна үс туомнаах - "Аастыт ахтыылыыллыр, урукку умнуллубатын", "Сэрии ыар сыллара - хаһыат хаарыйбыт дьонноро", "Ириньэк оҕо саас - эрдэлэрэ сиппит саас" диэн кинигэлэри "Сайдам" кинигэ кыһатыгар бэчээтэттэ. Бу кинигэлэр сүрэхтэннилэрэ биһиги улууспутуттан алтыныы ыйы 23 күнүгэр улуус дьаһалтатын мунньахтыыр уларан саалыгар буолан ааста. Аастарга бу күн дьаһалта баһылыгыттан Л.В.Федоровтан саҕалаан элбэх махтал, үтүө баҕа саҥа этиллиэҥ...

Мин Уйбаан Бахсылыырап "Сэрии аастат-арахпат дуораана" диэн саҥа кинигэтин бэйр тыынынан аахтым. Амарах аҕам уоттаах сэриини ортотунан сылдьыбыт; иньэх ийэм тылга "Кыайыы туһа" диэн үлэлээбит буоланнар олус чугастык ылынным.

Аастар Уйбаан Бахсылыырап биһиги "Кэскил түһэ" түмсүүбүтүгэр тэриллиэҕиттэн ыла кирэн, үлэлэһэн бэйр баар-суох ыытыктанар кэпсиитинэн буолла. Ол иһин тыл үөрэхтээх, кэпсиир Уйбаан Бахсылыырап саҥа тиэсыыт "Сэрии аастат-арахпат дуораана" диэн кинигэтин ырыпан көрүүм.

Кинигэ барыта 47 страницалаах, хоһоонунан сэһэни кытта 23 баллаҥа улахан кэмэйдээх хоһооннор киирбиттэр. Бу ер сылтаах үлэ түмүтэ буолара 1994 сылтааҕа айылыйбыт "Кыайыы ыһыаҕын ырыата" оһуохайтан, 1995 сылтааҕа суруллубут хоһоонтон кастер. Ханнык баҕарар суруйар киһи хоһоонунан, аҕыйах тылынан, аҕаарчыны тугу эрэ этиэн, тиэрдиэн баҕарар. Хоһооннюру биирэн биир аҕаан истэхпэ, оччотообу хартыына киһи хараҕар иҥэ-чаҕы ойуулаан көлөр: сэриигэ атаарыы, кырыһыны хонуута, күүс өттүнэн көҥөрүүгэ үтүрүллүү, үс мунньуктаах сурук үөрүүтэ, хара сурук курдьа-хомотото, сэрии кэмин оҕото, сураҕа суох сүүйүтүгэр, Кыайыы үөрүүтэ, эйэлээх олоҕу тутуйуу...

Бу кинигэ туох-ханнык иннинэ көнсэрэ ыччаты иитэр суоттаһын бэлиитикэҕэ сол. Билиитти ыччат сэрии диэн тутун биибэтин, оту тиэрдэ өйдөөбүтүн туйунан аастар маннык этэр:

Биэлитти кэтэнэ өйдүү: сэнээбит –
Хотонуу мунньуна сүүйүлэх өнөрөн,
Кыаллыан – оҕо, кырдьаҕас хоруйбутун
Нөрүөхтүн тоҕо сиэмэлээн
аатыбытын!..

Бу хоһооннор иҥэтэ ол суоттаах сэрии дуораана иннилэргэ дьылыттан аҕаарчы өйдүүр. Ол иһин маннык дириҥ ис хоһоонноох айымньылары аҕаан, оҕолор эбэлэрэ, эһэлэрэ, хос эбэлэрэ, хос эһэлэрэ онорбут хорсун быһыыларынан киэн туттарга, холобур оноспорго дьулуһуохтаахтарын, сэрии диэн алдьархай эрэ аргыстаҕын өйдөөхтэхтэрин ситиһиэхтээхтит диэн аастар баҕа санаатын этэр.

Уйбаан Бахсылыырап оччотообу дьон сэмэйин тоҕоостоох бэлиитиэр, кинигэлэр бэлэмнэ тиийбэтин аһаҕастык тиэрдэр:

Үгүстүк үөскүүбүккэ сиэмэ
уллаҕыйыллан,
Уоттаах-биллэ аартыгын дойдуйбуттар
да бэлиэтэ.
Эрэйдээх-кыһалҕалаах биэбиттэр
аҕыйаппыттар
Эйиэн оҕолоругун уллаппыттар
чэчэмэтэлэрэ...

Аастар бэйэтэ дьиҥнээх патриот буолан төрөөбүт дойдутуттан тапталын сүрэҕэр илдьэ сылдьара өтө кэстэр. Онон төрөөбүт дойдуну күүсүн таптыырга, боринилгэх буоларга үөрэр көлүөнэни иитэргэ элбэҕи этэр. Ол курдук кини үгүс хоһоону Чурапчытын дьонутар аналлаах: хоту көҥөрүллүү, көҥөрүллүү музейи, аптырбыт артиллерист Г.Д. Прогодьяконов, Берлиигэ тиийэ сэриилэспит В.С.Лыткин, фронтовик Пр.С.Баранов, Ыгыс Бахсытын дьоно-сэргэлэ уо.д.а. Оҥу киэн туттан суруйар уонна аны маннык алдьархай хатыламматтыгар баҕарар:

Улуу Кыайыы олоҕуйбат быыкаа
буолан
Дойдум дьоно аатка, үйэтэҕэ
аатталлыы!
Аны хайдан да, хайдан да кэлиэҥ –
Сэрии суоҕар суола эрэ
оҕуруоҕалыыллыы!

Тылы туттуу туйунан этэр буоллахха, аастар сомоҕо домохтору сатабыллаахтык туһанар: иҥнэҕэй тирбэҕэ быстыбатынан, саадаҕын үстэ курдаҥар, уостарыгар уоһахтаах уолаттар о.д.а. Боргэннигэ эрэ элбэх, холобур: аҕыстыы умнар норуот аатын сүгэрэр, иэдэн энэрдээх диэлэрэ кыраныык, сэрии бэйэ дьылҕата буолбатах... Маны таһынан соҥуннук иннилэр этиилэрдээх – Кинилэр кырыһыны буруота сыттаахтар, ийэ сүрэҕэ этиитэнэ таайда, хаарх уутун кини курустук ылгыра, ийэ куккут илдьитэ - оҕосоргут...

Аастар тыла – өйдөнүмүө, судургу. Кини хоһоонун этиилэрэ,строкалара үксүгэр туохтуурунан тумуктэнэллэр. Бу барыта айымньыларга уратыы тыыны биэрэр, тоҕо диэтэхпэ, аастар холкутук сэһэргиир киэби туһар. Ол иһин хоһооннор новеллистическай хабааннаахтар. Бу бүгүн кырдьыгынан эйэхэ тиэртим... Аҕаным Оҕолуун көкэсэнин ахтан-саҥаан кэлтим... Оҕо сылдьан кинини оҕоннор диирим... Бу сылдьан аҕабын хаста да саҥаатым... уо.д.а.

Аҕыйах тылы "Сэрии – дьылҕа буолбатах" диэн хоһоонунан сэһэнигэр этиэхпин баҕарабын. Манна дьиҥ буолбут быһыы-майгы түһүмэхтэриттэн бэриллэр: сэрии саҕаланыыта, үлэ фронтуар, кырыһыны толоонуттар, Чурапчы көҥөрүллүүтэ, хара сурукпар, кыайыыга эрэл, Кыайыы ерегөйө, олох салҕаныыта.

Сэһэн сүрүн санаата - ньларыйан турар кырдьыгы кэлэр кэлүөҥүөҕэ тиэрдии. Аастар итэҕэйэр норуотун өлбөт-сүппэт албан аатыгар, сүгүрүйэр кини хорсун быһыытыгар. Кини иэйиитин сүрүн уобарастара абстрактнай өйдөбүлэргэ оҥоҕураллар: хаанналаах олбох, сэрии холоруга, тимир тиис, сибиниэс ардах...

Түмүгэ биир мааныык үгүлү
тоҕоостоох этэр сэмэ баар:
Кини курдук дьылҕалаах элбэх буоллаҕа,
Элбэх туйгуннаах этиилэнэ бардаҕа!
Олоҕу сиэмэлэстэрин баҕарбыттыгыт

Оо, бэ, "сэрии оҕоҕоото" диэбэттэрэ... - аастар бу кэннигэн сэрии тулаайаҕа диэн суох буоларыгар баҕа санаатын этэр:

Аны хайдан да, хайдан да ытыскыаттын
Аҕатын биибэт сэрии кэмин оҕото!..

Бу кинигэтигэр аастар рифмалаах силлабическай хоһооннюру таһынан көҥүл киэбинэн эмиэ суруйар. Ол иһин хоһоон көрдөн курдук тиһиллэр. Холобур:

Кыайыы уоскаттарга
Күн-дьыл ороҥнаабат,
Күлэ-үөрэ туруоҕар
Сүүрбэнис үйэ
Киэбин аспыппыт
Сахаа уо ньургун уола!

Аастар сэрии тиэмэтин элбэхтэ хаһыыпыт, үөрэппит буолан, илиитин арааргаа суруйбута ырааппыт: Ол иһин бэйэтин сүрэҕин-быарын ортотунан аһарбыт буолан, кини хоһооннорутар саҥа оонньоотуна, дириҥ иэйии баар!

Онон үүнэр көнсэрэ ыччакка элбэҕи этэр, үөрүгэр дириҥ ис хоһооннноох кинигэ суруллубут диэн бэйэм олус үөрдүм. Уйбаан Уйбаанабыска суруйар үлэҥ эссо далааһыннаныын, эдэрдии эрчимин уҕараабатын диэн баҕа санаабын тиэрдэбин!

С.М. БУРЦЕВА,
"Кэскил түһэ" түмсүү салайааччыта,
Уус-Алдан улууһа.

Үөрэх-иитии

ЭБИИ ҮӨРЭХТЭЭҺИН БОЛҔОМТО КИИНИГЭР

Хас биирдии үүнэр сыл туйунан сылаллах-сорукта-ах, хайысхалаах буолар. Быйылгы 2016 сыл Россияҕа Кинигэ, республикаҕа нэһилиэнньэлэрэ пуунары туспарын оноруу, үөрэх эйгэтигэр Эбии үөрэхтээһин, улууспутуттар Музей сылыгар биллэриллэн, сыл устата үлэ-хамнас улууска бу хайысхаларга туйуланан ыытыллыа быланнаан.

Эбии үөрэхтээһин сылын көрөр, Чурапчы улууһуттар бэйр көрөр кэстүүлэх, олох ирдэбилигэр толоруу эпистэмэлэр аныгылыы туспаҕай онгоһуулаах оҕо сайдар эстетическэй кинн үлэҕэ киириэҕэ. Бу оҕо-аймах мустар, сайдар саҥа уораҕайа улууспут биллиилэх олонхоһута И.Г. Теплоухов-Тимофеев аатын сүгүөҕэ. Бу кинигэ «Радость" эбии үөрэхтээһин тэриллэтэ киирэн, үлэни саналыы тэпиинэн сонуннук саҕалыыра быланнаан. Эбии үөрэхтээһин хайысхалыыр таһаарыылаах үлэни ситиһэр иннитэн, бу күннүгэ улуус баһылыга А.Т. Ноговицын А.П. Гоголев аатын сүгэр оҕо сайдар кинн (дириэктэр А.И. Сивцева), оҕо спордунан дьарыктанар оскуолата (дириэктэр С.С.Морфунов), оҕону үөрэтэр-үлэлэтэр комбинат (дириэктэр В.Е. Попов) коллективтарын кытта көрүстэ. Хас биирдии тэриллэҕэ сылдьан үлэни-хамнаһы биилэрбит, оҕо эбии үөрэхтэн ыытар таһыма үрдүүрүгэр, оҕо киэнник хабылан сылдьарыгар, дьарыктаах буоларыгар тохтоото. Үөрэнээччи оскуоланы бүтэрэн тахсарыгар, олохтоох бэлэмнэх буоларыгар сүрүн сатабыллары баһылаһына суотталлаҕын улуус баһылыга чорботон бэлиэтэтэ. Ол иннитэн, ангарлас биир эрэ хайысханы тутуспакка, уол оҕону эр киһи сатабылыгар үөрэтии болҕомтоҕо ылыллар.

Былааннаах үлэ-хамнас олохтоох киниритигэр саҥа толкуйдар, үлэҕэ-хамнаска уларыта тутуулар үүнэр ыччакка сайдыы, үүнүү аартыгынан буолаллар.

Н. БОРИСОВА.

Кэпсиэхпин баҕарабын

КҮТЭРДЭЭН ЭБИНЭН ТЫЫННААХ ОРДУБУППУТ

Биһиги бириҥэ тереебут – үҥүебут. Убайым Петр Петрович, балтым Ирина Петровна барыа детдомна иитиллибиппит. Аҕыабыт Петр Пахомович Абрамов диэн Нэгэй алаас оскоолоо эбит. Онно ордон турар оҕоҕу эҥэм Пахом оҕоҕо диэллэр этэ (биэрэпискэ бу алааны Алаас Маҕаатах диэн киллэрбиттэр). Нэгэйгэ оскоолоох Абрамовтар бэйэлэрин ыаннар, бодоҥ диэн эбиллэрэ үҥ. Ийэм Елена Собакина диэн Мэлдьэхси дьахтара этэ. Революция иннинэ аҕабыт Дьокуускайга киирэн Хапсыын кыыһа – Аграфена Акепкимовна Кушнарева диэн аҥыныгыт дьахтарга хамнаска үлэлээбит.

Хапсыын кыыһа староверлартан тэрүттэрэх эбит. Староверлар диэн таҥара дьиэтин оччотообу сокуоннарын күүскэ уларсан, былыр каскэ саха сиригэр аҕальылыбыт дьоннор. Былааны кытта көпсэтэн Лена илин эҥэриҥэр Павловскайга сылгыны туттан оскуйан, Павловскайтан Амманан Охотскай муоруҥа тиийэ айан суолун солоон, бурдук ыһыыны, суоҕу иитэн, дьаамнары тутан оскоолоох.

Былаастар хараҕарыттан ыраах оскоолооро староверларга ордук курдук. Бу сүрдээх үлэһит; туугу барытын сатыыр нуучча дьоннорго эбиллэрэ үҥ. Аҕабыт Хапсыын кыыһыгар үлэлии киирбит; Телойтан иккиэйэр эбит . Иван Попов – Кылла Уйбаан диэн киһилиин аҕабыт Петр Пахомович кыыһын аҥыран, ыҥыран, табаан, сайыын борохсуйуран Бухта Тиксиигэ тиийэ таҥаҕас таҥыныгар сылдьыбыттар. Алданы өксөйэн, хотуу Томпонон тахсан табаар аҥыныыллар эбит: иһит-хомуос, чаанныык, солуур, испир, иннэ, сап, оҕуруо уонна да ораас быархай маллары. Тоннеллүүгэр түүлэх хомуйан көлүлэрэ үҥ. Хапсыын кыыһа Телойгэ аҥын дьоннто суоҕу кэрдэрэрэ үҥ диэн аҕабыт дьону кытта көпсэтэр буолар.

Бу дьахтар иккиэн кыра борохсуттааҕа. Биирэ – "Кыһыл турба", аҥына – "Ала турба" диэн аттардаах, маҥнаан оттуллар борохсуттар үҥ. «Кыһыл" борохсуот сэрии көннитэн даҕаны ерүскэ дьону тастыта. Революция ыытыллыбытын баайы-дьаҥы бөлүйэммыт. Бүтэннэгэрин Бухта Тиксиигэ тиийэ сылдьыбыттар. Онно нуучча киһилэрэ суох буолан хаалбыт. Бакыр, аҥыйыы дьахтар соруйан күрэлиигэ буолуо. Аҕам аах хотуннарыгар теннубуттэр: «Киһибит суттэ,"- диэбиттэриҥэр, Хапсыын кыыһа «айдаарыыр» диэн буойбут. Бэйэлэриҥэр хаҥыыны хамнас биэрбит уонна: «Тыаҕа тахсан олорун, хайа да быыаска хоноҕуман,"- диэбит. Мин аҕабар барбыт нуучаларын арестаанныыллар, Кирсанов диэн докуруон онтолорбут.

Аҥыныыт дьахтар Павловскай сэлиэннэтигэр сайын тахсан сайыллыыр диэн ааттаах, олбуорун иҥиэр улахаммах кыра дьиэлээх эбит. Бэйэтэ улахан, оттон үлэһитэ кыра дьиэҕэ олороллоро үҥ. Оҕото суох эбитэ дуу, өөрүгэр улахан дьиэтин иҥиэр комер тыына үлэһит дьахтарыгар дьаһайбыт; ону анараатыгыта толорбут. Ол аата дьон тыыннатын, сүрэҕэйдэтин диэн дьаһаммыта эбитэ дуу, эбэтэр кинитэр итэҕэллэрэ оннук дьаһанары көҥүлүүрэ эбитэ дуу. Сүрдээх сиэдэрэй онтоҕуллаах эрэнидэсэйин көҥүлэ айаннаан иҥэр чураҥчылар Бэстээх биэрэгиттэн баран кэриллэрэ үҥ. Үлэһит дьахтар кэрэ тиийбит дьоннтон харчы ылар, онон кэлиэн харчыта оноспор эбит диэллэрэ.

Аҕабыт дойдутугар кэлбитигэр, аймахтара Абрамовтар араспаанньатын уларыппытын сөбүлэһэллэрэ эбит. Аҕатын дьиэтигэр-уотугар олорон кэриэн ылан, биһиги төрөөбүппүт: 7 ыанныыктаах, идэлээх, оҕустаах буоларбыт, бурдук ыһарбыт. Ыалбыт Антонов оҕоннор үөр сылгылаах этэ, оттон биһиэхэ суоҕа. Биир оҕуһу колхуоска уоскайдаабыппыт.

Сэрии иннинээҕи курааннарга ийэбит өлөн, суоҕүбүгүн-аспытын сиэн -ааан бүтэрбиппит. Онтон ыла хас да сыл аҕабытынаан бэйэбит сылдьыбыппыт, суоҕүбүт-аспыт тобоҕоломмута. 1942 с. кыһын, балтыбыт Ирина оскуолаҕа киирбит сылыгар, аҕабыт хоргуйан өлбүтэ. Биһиэхэ кэрээру, ханна да бэрбэкка-кэбэкка олорон биэрэн быыданаахтаатаҕа. Биһиги Мугудай оскуолатыгар интэриэнээкэ олорон үөрэммитэ буолабыт. Саас аллараа үрэхэ баттыыбытын Ираны баттыыннара сылдьан Буоратайга тиийэ күтэрдэппибит: Буоратайга дьаам аттарын аҥаппаллара. Тохтубут эбиэс туораҕын итиэстэхэ, күтэрбитин сүлэн, холбуу буһаран, көҥүс кыыныгар аҥыыбыт. Онон тыыннаах ордубуппут. Ингэриэхэ аҥа кыра баҕайы, өрүү ачык сылдьаҕын, күтэрдэн эбиммэтэхпит буоллар, өлөр этибит. Үөрэх көннитэн алаастыгар тиийбиппитин, ыанныыктаах сайыгыгар – Оҕус БөҺүгэр иҥдьэннэр күөх үүт; бурдук сиэҥи биэриллэр этэ. Кыайарбытынан араас үлэни: оҕус сиэтиттин, сэлиэрэтэр сууйуутун, ыаах хомуйуутун курдук үлэлэри толоробут. Балтыбытын Ираны сайын эрэтэ детприемникка ыытыллыбыттара. Аҥырдьах ыйыгар көҥүлгэ барыаҥ Бэстээхэ киирбиппитигэр, Мэлбэйэ сүөҥү бостуугунан иҥдьэ сылдьыбыта. Онно сырыттахпытына, биир дьаанай көстүүмнэх, маны да маны киһи кэлбитэ. Дьоннор "учуонай Баһаарын" диэбиттэрэ. Ол киһи биһиги уонна хас даҕаны төгүрүк тулаайах оҕолору куораҕа киллэрбитэ. Дьүдьэкпин; кирбит-хаһыт сүрдэх буоллаҕа. Убайбын уонна миигин иккиэн аны балыыһаҕа угуталаан көбиспиттэрэ. Балтыбыт оссо эрэ детприемникка, оттон салгыы тулаайах оҕолор дьиэтигэр ыланнар Сиэнэҥэ тиийбит этэ. Убайбын кытта ити кыйын куораг балыыһаларыгар кыстаппыттара. Сотору-сотору күрэх тутуллардыт, саҥыары Дириҥ детдомутар таһаарбыттара. Хас да сыл сылдьан, сааспыт ситэн убайым биһиэхэ детдомна үлэһитин он хаалбыппыт: Барар-кэлэр сирбит суох буолан, детдом бөрт аҕыйах суоҕүгүгэр отуубут; кыһын туох үлэ баарынан үлэлиибит. Онтон убайым кэргэн ылан олохсуйбута. Эйбэх оҕолоох, Дириҥнэ олорор. Мин Хаддаар, Дириҥ маҕаһыынарыгар үлэлэн баран Чураҥчыга киирбитим. Саайым ыхары хомуналлыйга мас кэрдиитигэр сылдьыбытым. Маннай уҥаа 3 сыл устата арыгы иҥэрим, онтон саганыа суохтун диэн быраҕыппытым. Олоҕум тухары наар үлэлэн олордум. Үлэлэн ылбыт наҕараадам эйбэх. Харчыны сиэ олеребүн. Эйбэх оҕолоох убайбар харчыны комолоһор этим. Балтыбыт Өрүүнэ саана ситэн, биһиги Дириҥнэ сырыттахпытына, эмиэ Дириҥнэ кэлэн үлэлээбитэ. Гаврил Иванович Оконешников диэн Чыччаннан тэрүттэрэх тулаайах уолга көрдөн тахсан, хас да оҕолоох. Мин ыал буолбатым. ДьУоКХ тэриллэтэ биэрбит дьиэлэриҥэр, бальыыһа алааһыгар олоробун. Саҥа дьиэҕэ көҥүлэхтэхпин.

Биһиги аҕабыт П.П. Кирсановтыын Хапсыын кыыһыгар үлэлээбит Кылла Уйбаана өссө Уҥун Уйбаан диэн аатыыр буоллаллара, толору аата- Иван Дмитриевич Попов. Улахан кыыһа Ирина диэн этэ. Кини кыра кыыһа Татьяна Легентий диэн уолтар Хотоҕо Дириҥэр олорон өлбүтэ. Тоҕут оскоторо - Өлөн Күөл уонна Хайаада. Үрдүк унуохтаах, суолбутур сарыннах, күүстэх, сүрдэх үлэһит киһи эбитэ үҥ. Аҕабар сылдьар буолара. Колхуос тэриллэн иннинэ алааһын , сайыыстын үрдүгэр ойуур бөҕөнү солоон ,бурдук бөҕөнү ыһара үҥ. "Оскоҕо киирии" колхуос оҥ сопуоктары көнэтэн өр сылларга туһаммыттара, - диэн оҕоннор Ирина диэн кыыһыттан төрөөбүт сиэнэ, биллэрэн РИК генеральнай дириэктэрин солбуйаччы И.Н.Аммосов көрсүбит. Кэбэйиэ барыыта балачча саастаах киһи эбит: Бөстэхсэ тиийэн баран тоннэ сатабылын, ыыппатахтар. Онон көҥүүгэ сылдьан этэннэ дойдутун булбута.

Аҕабыт Петр Пахомович бу Орто дойдуга көтөн, араас ыарахаттары көрөөн, үс кыра оҕоҕо анандас хаалан баран, биһиэхэ күүгэ кыайарынан көрө сатабыта. Хас да сылтаах уот курааннта суоҕүбүт-аспыт бараммыта. Бурдук үммөөкө, аҕабыт хоргуйуутун, сөпөх, араас кыһалҕаларыттан сөпөхө тардыһар күүгэ баранан, ыалдьан, биһиэхэ тоҕуруктулаайах хаалларбыттан, ытаабытынан-соҥообутунан бу орто көрэ дойдуттан барбыта. Кэмүс унуоҕа Нэгэйгэр хаалбыта. Тоҕолоох хараҕыт уутунан суунан, тоҕолоох эйбэх эрэйдэнэ көрсөн дьон буолан тахсыбыппытын байэбит эрэ биллэтэлиг.

Детдом тулаайахтары бөрөҥ көрбүтэ. Детдом, интэриэнэт бөрө буолан, эйбэх тулаайахтар дьон буолан тахсыбыппыт. Онон оҕо эрдэхпитигэр И.В. Сталинна махтана, сүгүрүйэ улаппыппыт: Үлэһиппитигэр дьоннто-сэргэҕэ сиргэрбэтэхпит. Эйбэх мотивлиэн, махтал сурутуман болотэммитпит. Оҕолорбут, сиэтэрбит эҥэнэ сылдьалларыттан дьолоохтут: Хаһан да сэрии, суг; көҕөрүлүү ыар тыына сир үрдүгэр бүрүүкэбэтин, тулаайах оҕо хараҕын уута тоҕубатын диэн олохтон көрдөһөбүт.

Тыыл, үлэ бэтэрээнэ Павел Петрович КИРСАНОВ кэпсэбититтэн Т. Захарова суруйда.

Пенсионнай управление иһитиннэрэр

ПЕНСИЯ СОКУОНУГАР УЛАРЫЙЫЫЛАР

2015 сыл тохсунньу 1 күнүттэн олохко киирбит 400 №-дээх "О страховых пенсиях" Федеральнай сокуонга 2016 сыл тохсунньу 1 күнүттэн уларыйыылар киллэрилэр.

Сылын ахсын олуннуу ыйга ыытыллар пенсияҕа индексация быйыл эмиэ онтолуллар. Ол эрээри, бу индексация үлэлээбэт эрэ пенсионердар пенсияларын улаатыннарар. Быйылгы индексация сүрүн көрдөбүлүнэн, пенсионер 2015 балаҕан ыйын 30 күнүгэр диэри үлэлии сылдьыбыт буоллаҕына, пенсиягга олуннуу ыйга улаатыан, тохсунньу ыйдааҕы көмөйүнэн төлөнөр. Пенсия ылааччы үлэлии сылдьарын туһунан даннайы, үлэлиир тэриллэтэ 2015 сыл 3 кварталлаах пенсионнай управлениеҕа түһэрбит «индивидуальное сведение» отчуотуттар олоҕуран ылыллар. Чопчулаан быһаардахха, үлэлии сылдьар пенсионер уонна 2015 сыл балаҕан ыйын 30 күнүгэр диэри үлэлээн уурайбыт пенсионер, пенсионнай управлениеҕа кэлэрэ ирдэммэт. Үлэ туһунан даннай барыта пенсионнай управлениеҕа түспүт отчуоттан ылыллар.

Ол эрээри, пенсия ылааччы 2015 сыл алтыннны 1 күнүттэн (2015 сыл 4 квартала) 2016 сыл кулун тутар ыйа 31 күнүгэр диэри (2016 сыл 1 квартала) үлэтиттэн уурайдаҕына, пенсионнай фондаҕа биллэрэрэ наада.

Ону биллэрэргэ пенсионертан ирдэнэр:

1. Анал сайабылыанньа

2. Үлэлээн уурайбытын бигэргэтэр бириэсэ куоппуйата (үлэ книжкэтэ).

Бу документтары 2016 сыл тохсунньу 1 күнүттэн ыам ыйын 31 күнүгэр диэри түһэрэр. Бэс ыйыттан пенсионер үлэттэн уурайбытын туоһуулуур документтары ирдээнин тохтуур. Тэриллэлэр 2016 муус устар ыйтан индивидуальнай сведения отчуоттарын ыйын ахсын түһэриллэриэн, от отчуоттарга олоҕуран, пенсионердарга кэлиэхтэрэ индексациялар онтолуллар буолуохтаах.

Сайабылыанньалары түһэриэхтэрин сөп:

1. Бэйэҕит пенсионнай управление кэмпийэтиэрэ кытта үлэлиир сулууспаҕытыар кэтэҕит. Манна сайабылыанньаны программа нөҥүө специалистар бэлэмнээн биэриэхтэр.

2. Почтанан ыытыаххытын сөп. Сайабылыанньа бланкатын пенсионнай фонда сайытыгар (www.pfrf.ru) «Жизненные ситуации» диэн раздельттан ылан толороҕут. Почтанан ыытар түгэнэтигэр, үлэлээн уурайбыт бириэскиэт куоппуйата сокуон бэрэдэгэтинэн бигэргэммит буолуохтаах.

3. Бэйэҕит бэрэстэбилэгитин нөҥүө. Манна толорор кэмиэхэ пенсионер аптыттан дэбиэриниос ирдэнэр.

Биһиэхэ үлэлии сылдьар пенсионерларга индексация үлэлиир кэмэриэгэр оноҕуллубат. Үлэттэн уурайдаҕына, үлэлээн уурайбыт ыйын кэнэ ыйыттан пенсията эрдэтэнни индексацияларга олоҕуран улаатан төлөнөр. Бу кэннэ иккистээн үлэҕэ киирдэҕинэ, эбиллибит сууммата ыччаабат, хайдах төлөммүтүнэн төлөнө сылдьар.

Маны тэҥэ:

- муус устар ыйга социальнай пенсияны ылааччыларга барыларыгар эмиэ 4% үрдээнин быыаннанар;

- атырдьах ыйыгар үлэлиир пенсионердарга сылын аайы оноҕуллар корректировка оноҕуллуоҕа. Бу корректировка 2015 сылга үлэлээн аахсыбыт хамнаскытыгар олоҕуран пенсионнай фондаҕа төлөммүт страховой взнос кэмэйитэн суоттанар. Урукку сыллартан уратыта диэн быйылгы улаатыы пенсия баалыгар олоҕуран оноҕуллуо уонна аҥары барар түгэнигэр, үс баалынан хааччахтаныа. Харчытыгар таһаардахха, 222,81 солк. (олуннуу ыйтан бигэ пенсия баала тэҥнэнэ 74,27 солк*3=222,81 солк);

- 30 сыл тыа хаһаайыстыбатыгар үлэлээбит уонна биллиэн үлэлээбэкэ, тыа сиригэр олорор пенсионердарга пенсияларын фиксированнай төлөбүрүгэр 25% улаатыы быйыл 2016 сылтан оноҕуллуохтааҕа тохтоото, 2017 сылга кэстэ.

Олуннуу ыйга пенсияҕыт индексациялаан төлөнөрүн туһуттан Чураҥчы улууһунааҕы пенсионнай управлениета бары 2015 сыл алтыннны ыйтан үлэлээн бүппүт пенсионердарга сайабылыанньаҕытын уонна үлэлээн бүппүккүтүн туоһуулуур бириэсэ куоппуйатын (үлэҕит книжкэтин) кэмигэр аҕалан биэрэргитин санатар.

С.П. КУЛИЧКИН,
РФ Чураҥчы улууһунааҕы пенсионнай управлениетын пенсияҕа отделын начальника.

БИЛЛЭРИИЛЭР / ОБЪЯВЛЕНИЯ

УАЗ бортовойунан Лиинэлээх күөлүттэн тиана суох, ыраас муунуу үчүгэйдик толору тиэйэбит. Хатылыга иллиэбит. Толору тиэйиэн – 2000, аппара – 1000 солк.

Тел.: 8-914-101-70-55, 8-962-735-84-71.

***

Болҕойун! Аастыт сылларга оскуоланы бүтэрбит выпускниктэрэ ким БКГЭ (ЕГЭ) туттарыан баҕалаахтар үөрэх управлениетын 10 кабинетыгар паспардаах кэлэн анал формаҕа сайабылыанньа суруйаҕыт.

Иргэнэр документтэр:
1. Паспаспортуйатта
2. СНИЛС куоппуйата

Сайабылыанньалара 2016 сыл олунньу 1 күнүгэр диэри ылыллыт.

Билэр тел.: 8 (41151) 41-295, 8-914-264-98-24.

АРТЫК экспрессКредит
www.mfo-aartyk.ru

ООО Микрофинансовая организация «АартыкЭкспрессКредит»

Предлагает всем жителям Чурапчинского улуса займы «До зарплаты» для физических лиц от 2000 до 30 000 рублей.
Процентная ставка в день – 2,4 %
Срок предоставления займа – 14 дней
(к **примеру:** Вы взяли займ на сумму 10 000 рублей. Процент составит 240 рублей в день. За 14 дней – 3360 руб. К возврату сумма – 13360 рублей)
Можно погасить раньше срока, при этом Вы платите проценты только за фактические дни пользования займом, что очень выгодно.

Для постоянных добросовестных клиентов, бравших займ от 5 раз и более действуют скидки (2-1 % в день)

Для жителей удаленных наслегов и районного центра в том числе:
Принимаем заявки по телефону. Решение по займу действительно в течение трех дней.

Обязательные документы: паспорт гражданина РФ с пропиской на территории РС (Я) в любом улусе.
Ждем Вас по адресу: с. Чурапча ул. Ленина, д. 47. Тел. в улусе: 41-008

Единый контактный центр в Якутске: 8-800-100-3699 (звонок с любых телефонов бесплатный)

ИНН 1435252943 ОГРН 1121435004800

Только для членов СКПК "Ссудо-Сберегательный Союз". Реклама.

ССУДО–СБЕРЕГАТЕЛЬНЫЙ СОЮЗ
www.sscsoyuz.ru

ПЕНСИОННАЯ ПРОГРАММА НАКОПЛЕНИЯ

- ГИБКИЕ СРОКИ
- СТАВКИ ДО 17% ГОДОВЫХ
- ВОЗМОЖНОСТЬ ПОПОЛНЕНИЯ И СНЯТИЯ ПРОЦЕНТОВ ЕЖЕМЕСЯЧНО

с. Чурапча, ул. Ленина, 47 ТД "Четыре сезона", 2 этаж
+7 914 821 8396
+7 924 760 1450
+7 924 594 1111

Кировскай уобаластан торуттэхх Чурапчы нэһилиэгин олохтоохо, үлэ, тыыл, Аҕа дойду Улуу сэриитин, Сахаларыгыттан бэтэрээнэ

ПРОТАСОВА Апполинария Прохоровна

86 сааһыгар олохтон туораабытынан, оҕолорутар, сиэннэриэгэр, аймахтарыгар кутурҕаннарын тиэрдэллэр:

Роспотребнадзор уонна ФФБУЗ ГнЭ в РС(Я) коллектива.

Кутурҕаннарын тиэрдэллэр:

- Медицина, үлэ бэтэрээнэ Протасова Апполинария Прохоровна олохтон туораабытынан, оҕолорутар, сиэннэриэгэр, чугас дьоннорутар Хайахсыттан, Улахан Күөлтэн Протасовтар, Филипповтар.

- Күндү ийэтэрэ, эбэлэрэ Протасова Апполинария Прохоровна олохтон туораабытынан, кыһыгар Валентина Еремеевнаҕа, сиэнигэр Саллаҕа ЧРОСИО коллектива, профкома.

- Убаастыыр кырдьаҕас сахтастара Протасова - Головина Апполинария Прохоровна олохтон туораабытынан, оҕолорутар, сиэннэриэгэр, бары аймахтарыгар Чурапчыттан, Дьокуускайтан Тимофеевтар, Беляевтар, Алексеевтар уонна кинилэр дьиэ кэргэттэрэ.

- Өр сылларга Чурапчы нэһилиэгэр үлэлэбит, олорбут Протасова Апполинария Прохоровна олохтон туораабытынан, Саха Республикатын Ветеринарияҕа департаментын салайаччыларыгар Лариса Ивановна Макароваҕа уонна барыа аймахтарыгар Чурапчыттаабыт ветеринарнай управление коллектива.

- Эмп кырдьаҕас үлэһитэ Протасова Апполинария Прохоровна олохтон туораабытынан, сиэнигэр бырааттарыгар Нуургун Васильевич, кийиитэриэгэр Лена Юрьевна Климовтарга, оҕолорутар, чугас аймахтарыгар Чурапчыттан бары Климовтар, Захаровтар, кинилэр оҕолоро.

Кэриэстэбил

АХТАР-САНЫЫР ЫТЫК ИЭСПИТ

Биһиги эйэҕэбит **Ксенофонтов Афанасий Михайлович** тохсунньу 16 күнүгэр орто дойдуттан туораабыта биир сыла туолар. Кини 1929 с. Хадаар нэһилиэгэр төрөөбүтэ. Сэрии сылларыгар оҕо сылдьан, тыылга уларан дьону кытта тэпсэ улаппан, аастыор олоҥу, туналаахсыыбыны барытын туппуйан, Улуу Кыайыыны ситиспитэ. Эдэр саныыттан үлэни өрө тутан, өр сылларга колхуос, сопхуос аппарааттарыгар үлэлэригэр үтүө суобастаахтык үлэлэбитэ.

Эйэҕэбит бараҥсан биһиэхэ, сиэннэриэгэр, ураты сылаастык, истиэпиэк сыҥаннаһара. Сыл аайы Хайахсыыка тахсан сайыныырбытын күндүтүк саныыбыт. Сэргэх, аҥаҕас баай дуунналаах, ураты көрүүлээх, үөрүнньэт майгылаах эйэҕэбититтэн кэлэн туттабыт, хоҥобур оностобут.

Эйэҕэбин Афанасий Михайловичы кытта балыктыы бараабын олус да ахта саныыбын. Хайахсыттан 4 биэрстэ тэйиччи сылар Кэлит Күөлгэ хойуукка диэри илимнии буолара. Сарсыарда ороммор сытан, эйэм хамсанарын иҥиллиир этим. Кини туран, арааһыйаҕын хойбуур, чэйин өрөр, күөрчэҕин ыгыйар. Аа-дьуо соҕотоҕун олорон чэйдээн баран миигин уйутуннарара. "Нокоо, тураҕын дуу, утуйаҕын дуу?" – диэн ыйытара. Малбытын-салбытын тэрнэн, билиэпиэппитигэр олорон айанначчыбыт. Билигин саҥаан көрдөхөө, эйэм 80 сааһыгар диэри ыраах айаннга билиэпиэт тэбэрэ сурдээх эбит. Сайын куйаска күөл кытылыгар эйэбин кэтэтэр, илим көрсөр наһаа да астык эбит. Дэриэбинэҕэ киирэн, балык бэрэсэчэй да, аппыланнчы диҥны. Бу кылгас аппыыбар эйэм туйуган саамай үтүө ойдоҕуллэрим хаалбыттар. Эйэм дьоннго үтүө саныаҕын, сиэннэрин үлэлэр сыҥааларын уонна бэйэтэ да үлэбитин хоҥобур оностобун. Биһигин саҥаан көрдөхөө, мин оҕолорум эйэм ураты миннньигэс сытын билэр, үтүө майгытын көрөр кыахтара суоҕуттан хомойобун.

Сиэнэ Иннокентий Ксенофонтов.

Мин эйэҕэр куруук соҥун ас астыннаҕына, сэ-бумаҥы ылдьан биэрэ уонна көпсэтэ эйбэтэ кырыыр этим. Үөрэн-көтөн, сүүрэн тэлмээттэнэн тиийэрим. Онно эйэм кэтэйэн, түннүк таҥыгар остуолугар кэлэн олорор буолааччы. Ыраахтан уруйдаан-айбаллаан киирэрим. Дьиэҕэ киирэрэ: "Эйэ" диэн баран илиибин ороо уунарым. Эйэ эмиэ хардаран, "Ohoho" диэн баран илиитин ороо уунара. Уонна куруук буоларыныы, "Роса" диэн утахтаах буолара, компиэтэрин уонна саамай убаастыыр аһын – хаабаҥыытын таҥаран миигин күндүлүүрэ. Онно олорон оскуолам, күннээҕи дэриэбинэ сонуннарын көпсэтэрбит.

Мин эйэм-этэкэй, сымнаҕас, үлэһит, эйбэҕи биэбит-кербүт киһи этэ. Оҕолорун барытын үтүө диэн тыыран ниппитэ. Сиэннэрдээх, хос сиэннэрдээк баай, дьоллоох киһи этэ.

Сиэнэ Алена Протасова.

Мин эйэм... Мин эйэм миэхэ биир саамай чугас киһим этэ. Дөҕөрум, киэн туттар эр киһим. Эйэбэр кистэбэккэ туок баар сонуннарбын, кистэлэҥнэрбин көпсиир этим. Эйэм кинигэ ааҕа, арааһыйа истэ сытаҕына, оронугар кэлэн сытыйар этим уонна дьэ, көпсэтэр, аппахтыыр этим. Сылдаан баран наар бытыктаах сытаҕынан сирэйбин аалара. Эйэ миигин "Саамай аппах кылыһым" диэччи. Кырдьык, бу саҥатахха, эйэлиэн барытын толорор этэ. Арай бир күн 18 саастын туоллары сылдьан: "Эйэ, сарсын мин төрөөбүт күнүм. Миэхэ подарок биэрэҕин дуо?"-диэбитим. Онуоха кинэ: "Түгүн эмиэ төрөөбүт күнэй. Биһиги күн бүгүнүгэр диэри төрөөбүт күнү билбэппит,"-диэн кыыһырбыта. *Онтон* сарсыныы күнүгэр сарсыарда тахсаарыт урдахтыына: "Эй, бу кыргыттар маҥаһыыларга эйэр оҕоҕо барсар сыт диэбиттэрэ,"-дии-дии суумкабар ойуулуусун угар. Онтук төрөөбүт кумаар баттах туттаран турардах.

Биһиги эйэлиин бир сыл иккиэн эрэ олорбуппут. Кэлин биһиэхэ кыстыы тахсар этэ. Аҥыы олорон куруутун көпсэтэр биир тиэмэлээх этибит, онно миэхэ тыл биэрбитэ. Оту биһиги иккиэн эрэ билэбит. Хомойуох иһин, саҥаабыппытын толорбокко ыстыр. Эйэм сарсыарда, күнүс уонна киэһээҥи аһылык кэннитэн таҥырдьа күүлэ иннигэр ыскаамыйаҕа тахсан олороро. Сотору-сотору ол хартыынаны түүһүүбүн. Эйэтэр дойдубун аҕыннахтына, харахтын сиэтэктиэ кестөөччү. Атах сыҥаныах күөх окко эйэ дьиэлэн иннигэр Тарҕыйах диэки көрөн турабын, уна диэки хайыстахтына эйэ ыскаамыйаҕа олорор буоланчы, оту мин илиибинэн далбаатыыбын. Эйэбин аспыбатах, саҥаабатах күүлүм суох. Ситиһиилэрбин урукку курдук сыгын эрэ көпсиохтин баҕарабын.

Сиэнэ Айталина Попова.

Мин эйэбиэхэ 2005 сылларга Тарҕыйах күөл илин баһылар сокко иитэрбит, күрүөтүн оторорбут. Сокко диэн тугун онно билбитим. Оччолорго да, куобах соччо суох этэ. Мин ойдүүрбүнэн, 3 хас куобахтаммыппыт. Эйэм оҕолиэр онно сокоотун аҕа түстүгүн диэн, уот линиитэн остуолбытыгар болҕо сохсубута. Онон сирдэтиэн сохсобун булар этим. Биһигин ол таҥынан аҥнарбар биэстэн көрөөччүбүн. Эмэҕирэн суулаабут. Сокобун онтобан аҥначчыбын.

Сиэнэ Еремей Протасов.

Күндү кэбиэбит эрэ массуоҥ, уорэ-кото сылдьара ойбутугэр-сүрэхпитигэр үйдэр тухары тыыннаах сылдьыаҕа. Биһиги эйэбит олоҕун салгыахпыт, үтүө аатын үрдүктүк тутуохпут.

Афанасий Михайлович Ксенофонтов,
33 сиэннэрэ, 23 хос сиэннэрэ.

Чурапчы нэһилиэгин олохтоохо

ЛОГИНОВ Николай Григорьевич

ыарахан ыарыыттан олохтон туораабытынан, кутурҕаннарын тиэрдэллэр:

- Тапталлаах аҕалара, эйэлэрэ Логинов Николай Григорьевич олохтон туораабытынан, аймахтарыгар, уолуттар, кийиитигэр, сиэннэригэр ЧРОСИО коллектива, профкома.

- Логинов Николай Григорьевич олохтон туораабытынан, биригэ үөрэммит табаарыстарыгар Вячеслав Николаевичка, ийэтигэр, биригэ төрөөбүттэригэр, чугас аймахтарыгар биригэ үөрэммит табаарыстара.

- Күтүөттэрэ Логинов Николай Григорьевич олохтон туораабытынан, эдьиийдэригэр Наталья Афанасьевнаҕа, оҕолоругар, сиэннэригэр Шадрин Василий Александрович кэргэнэ, оҕолоро, сиэннэрэ.

-Аҕата Логинов Николай Григорьевич олохтон туораабытынан, биригэ үлэлээбит табаарыстарыгар Григорий Николаевич Логиновка Семеновтар, А.Е. Захаров, Ф.А. Протодьяконов, А.М. Слепцов.

-Тапталлаах аҕалара, эйэлэрэ Логинов Николай Григорьевич олохтон туораабытынан, уола Григорий Николаевич дьиэ кэргэнигэр чугас ыаллара. Антонина Федоровна Васильева дьиэ кэргэнэ.

Күндү оҕобут, убайбыт Чурапчы улууһун Одьулуун нэһилиэгиттэн торуттэхх Уоһаа Бүлүү улууһун Үөлүгэй нэһилиэгин бочуоттаах олохтоохо, коҥул туттуута СССР спордун маастара, Саха Республикатын тыыһын хаһаайыстыбатын туйгуна, Саха Республикатын спортун бэтэрээнэ

СИБИРЯКОВ Марк Гермогенович

бу дьыл тохсунньу 14 күнүгэр ыарахан ыарыыттан олохтон туораабытын, билэр дьоннутар, аймахтарыгар курутуйан туран ыйытыныыбыт.

Ийэтэ, аҕата биригэ төрөөбүттэрэ уонна кинилэр дьиэ кэргэттэрэ.

Кутурҕаннарын тиэрдэллэр:

- Тапталлаах кэргэнэ Сибиряков Марк Гермогенович олохтон туораабытынан, кийиитэриэгэр Светлана Семеновнаҕа, оҕолоругар уонна кинилэр дьиэ кэргэттэриэгэр Марк Гермогенович ийэтэ, аҕата, биригэ төрөөбүттэрэ, кинилэр дьиэ кэргэттэрэ.

- Сибиряков Марк Гермогенович олохтон туораабытынан, кэргэнигэр, оҕолоругар, чугас дьоннутар, оскуолаларын үлэһитигэр, балыстар, бэтэрээн учуутал Вера Гермогеновна Поповаҕа, бырааттар Роман Гермогенович Сибиряковка Одьулуун орто оскуолатын коллектива.

- Биригэ үөрэммит үөлэннээхтэрэ, доҕоордоро Сибиряков Марк Гермогенович олохтон туораабытынан, ийэтигэр, аҕатыгар, кэргэнигэр Светлана Семеновнаҕа, оҕолоругар, сиэннэриэгэр, биригэ төрөөбүттэриэгэр, аймахтарыгар 1971 сылларааҕы иитэриэннэт-оскуола выпуска.

Хоту кэбэруллүү кыттыылааҕа, үлэ бэтэрээнэ, Хоптоҕо нэһилиэгин олохтоохо, ер сылларга үлэлэбит бэтэрээн үлэһиппит

ПЕСТЕРЕВА Мария Андреевна

ыарахан ыарыыттан олохтон туораабытынан, оҕолоругар, сиэннэригэр, биригэ төрөөбүттэриэгэр, бары аймахтарыгар, чугас дьоннорутар дириҥ кутурҕаммытын тиэрдэбит.

"Чурапчы" ТХПК коллектива.

Одьулуун нэһилиэгин олохтоохо, тапталлаах убайа

АРТЕМЬЕВ Николай Николаевич

олохтон туораабытынан, дьүөгэбитигэр Екатерина Николаевна Андрееваҕа дириҥ кутурҕаммытын тиэрдэбит:

Болтоноттон А.А. Егорова, А.Г. Слепцова, Д.Г. Жиркова, У.Н. Новгородова, Х.Д. Ефремова, Х.М. Кривошапкина, С.И. Дьяконова, М.Я. Ефремова, М.Д. Макарова, В.Н. Капрьянова.

Кылаабынай редактор – **А.А. ЗАХАРОВ.**
Эдиэстийдэр сакаастаах, сурук отдела – **А.Н. ЗАХАРОВА.**
Экономика, тыа хаһаайыстыбатын отдела - **А.М. СЛЕПЦОВ.**
Корреспондент – **С.А. ЖЕНДРИНСКЭЙ.**
Таҥаччы – **Ф.А. ПРОТОДЬЯКОНОВ.**
Бэчээтэннэрэ – **С.А. ПАВЛОВ, Ф.А. ПРОТОДЬЯКОНОВ.**

Тэрийэн таһаараччылар: СР Правительствата, Чурапчы улууһун "Сана олох" редакционнай-издательскай холбоһук автономнай учреждение. Российскай Федерация Роскомнадзор СР управлениетыгар 2012 с. күлүн тутар 15 күнүгэр регистрацияламмыт нүөмэрэ – **ПИ №14-0238.**

АДАРЫЫСПЫТ: 678670, Чурапчы сэл., Карл Маркс уул., 26 "а". **Телефоннарбыт:** редактор – 41-332, отделлар – 41-265, 41-358.
E-mail: sanaoloh@mail.ru, **сайт:** sanaoloh.ru

Бэчээккэ сакаас: № 3 (11170)
Кэмэйэ: 1 бэч. пиис
Тираж 1650.
Хаһыат сыаната: 10 соли.

Сана олох

Аптар сурутар эмиэлэр сана редакция позициятыгар мөккүөннэр түбэлэр буолбуттара. Сурулаах-бичиилэр чаҥнылар кырдьыктарыгар эмиэстэйдэр аптар туһугар бэлэм.

Хаһыат бэчээккэ бэриллэр графига: 16 ч 00 м. **Бэчээккэ бэрилиннэ:** 16 ч 00 м. "Сана олох" редакционнай-издательскай холбоһукка 15.01.2016 с. офсетка бэчээттэннэ.
Адарыыта: 678670, Чурапчы сэл., Карл Маркс уул., 26 "а". **Индекса:** 54907. Хаһыат надиэлээҕэ устэ: оптуэрунньукка, чаппиэргэ-уонна субуотаҕа тахсар.